

Voorzitter,

Aangekomen in de laatste maanden van het Jeroen Bosch jaar kunnen we met trots zeggen dat deze kunstenaar door heel veel ogen is bewonderd in de afgelopen zes eeuwen en zeker in het afgelopen jaar. Het Jeroen Bosch jaar, met alle op Bosch geïnspireerde evenementen, de fantastische tentoonstelling, parades en festivals was in ieder geval een gouden greep. Dit jaar heeft laten zien wat een effect Kunst kan hebben op de samenleving. Inspirerend, verbindend, verdienend en aanjagend. Dat is wat kunst kan en dat is waarom we kunst en de makers een volwaardige kans moeten geven om tot bloei te komen en een podium te krijgen. Maar daarover later.

De Tuin der Lusten - een van de zijn meesterwerken- werd onlangs gebruikt als metafoor in de film Before the Flood van Leonardo di Caprio, waarmee hij ons wijst op de manier waarop wij als mensen ons voortbestaan en dat van veel leven op aarde op het spel zetten. Ook hier inspireert de meester met zijn 'schijnparadijs', waarin de mensheid zich waant voorafgaand aan de zondeval. Gaan we naar de hemel of gaan we naar de hel? Welke kant rolt het kwartje uit? Wie zal het zeggen? Wij – het parlement van Brabant - geven hier mede richting aan en daarmee zetten we een stempel op de toekomst.

Kunnen we de beelden die Bosch op het doek weergeeft loslaten op Brabant, de plek waar hij schilderde en zijn ideeën ontwikkelde? Is de groene natuur uit de "Tuin der Lusten" nog te vergelijken met de natuur in het huidige Brabant?

Wat zou Vrijdenker Jeroen Bosch vinden van de richting die het College aangeeft met haar zeven strategische opgaven? Zou hij met GroenLinks vinden dat het versnellen van de energietransitie een goed begin is, maar meer lef en ambitie zou moeten tonen. Hoe zou hij denken over de toestand van onze natuur, de flora en fauna van Brabant die zo uitgebreid is terug te zien in zijn schilderijen. De natuurliefhebber Bosch zou zich rot schrikken als hij kon zien hoe de immense vleesproductie die natuur belast. Als schilder zou hij met megastallen zeker wel raad weten.

De opgaven waar we voor staan zijn groot en de strategische opgaven die het College heeft gekozen zijn ingewikkeld om goed en efficiënt uit te voeren. GroenLinks vindt het heel goed dat het college zich ten doel heeft gesteld de opgaven daar waar mogelijk aan elkaar te verbinden en te laten crossoveren. In onze complexe samenleving heeft alles immers met alles te maken. Zo is sociale veerkracht van burgers bij uitstek nodig om doelen te kunnen bereiken op allerlei terrein, dus niet alleen op het sociale. We hebben de kracht van de burgers nodig om de opgaven waar Brabant voor staat aan te kunnen. We hebben de kracht van de natuur nodig om de burgers een gezonde leefomgeving te geven.

De begroting en bijbehorende stukken zijn veelal inzichtelijk en leesbaar. Complimenten daarvoor. We zien GS meer werk maken van de diverse indicatoren. Jammer dat de economische indicatoren pas na deze begroting met PS wordt besproken.

Op pagina 3 van de begroting wordt gevraagd om 1,5 miljoen voor de matching van de **Cultuuraanvragen**. Daar zijn wij het van harte mee eens. Bovendien vinden wij dat de aanvragen die positief zijn gehonoreerd door de Adviescommissie van de Kunsten subsidie moeten ontvangen, zodat instellingen de kans krijgen om door te ontwikkelen. Doen we dat niet dan blijft er niet veel over van het culturele ecosysteem in Brabant. Kijk samen met de gemeenten of er oplossingen te vinden zijn en zet het geld voor Cultuur dat op de plank blijft liggen bij BKKC of Brabant C in voor cultuur. ¹In dat kader gunnen wij ook de Philharmoniezuid de p.m. = pro muziek subsidie. Dat die beslissing pas in december, vindt GroenLinks geen behoorlijk bestuur.

Veerkrachtige arbeidsmarkt en sociale veerkracht zijn twee belangrijke strategische opgaven. Toch zien we dat de nadruk van het sociaaleconomische beleid zich niet op deze opgaven richt, maar op investeringen in de economische en ruimtelijke infrastructuur van Brabant en op fiscale ondersteuning van bedrijven. Daar worden honderden miljoenen aan belastingmiddelen in gestoken, terwijl het Brabantse arbeidsmarktbeleid nog niet verder komt dan dat er wordt geëxperimenteerd met jeugdwerkloosheidsvrije zones en projecten op het gebied van flexicurity. Pas nu wordt de start gemaakt met mobiliteitscentra, investeringsprogramma's, proeftuinen, een kennispact en social return. En ondanks alle investeringen en gunstige rulings voor buitenlandse bedrijven is de werkloosheid in Brabant nauwelijks lager dan in de rest van Nederland. Bovendien blijken bedrijven, die in Brabant hebben kunnen gedijen, zomaar te kunnen worden overgenomen. Organon, Acerta Pharma, NXP. GroenLinks wil meer werk maken van een echt duurzaam economisch ecosysteem. Hoe beoordeelt het College de overname van NXP terwijl de provincie voor dit bedrijf de goede randvoorwaarden heeft geschapen?²

De opgave **Circulaire economie** krijgt zijn vertaling in het opschalen van het biobased cluster in West-Brabant en in het investeren in Greentech. Perspectief op een integrale aanpak van deze ingewikkelde en uitdagende strategische opgave ontbreekt tot op heden. GroenLinks wijst het College op het SER-advies om vanuit een realistisch perspectief te werken aan een

¹ (Amendement voldoende middelen voor de culturele basisinfrastructuur en twee moties)

² (Motie onderzoek duurzaam economisch structuurbeleid)

omvattende aanpak voor de implementatie van een circulaire economie voor Brabant.³

Voor de opgave **Vitaliteit natuur en landschappen** trekt het College veel geld uit voor grondverwerving, ook met geld van het Rijk. GroenLinks wil graag weten: welke gronden betreft dit, hoe vervuild zijn die, hoe maken we ze robuust en hoe maken en houden we die gebieden biodivers? Zijn er kwaliteitsniveaus voor afgesproken? Hoe ziet de planning voor versnelde aankoop eruit? Hoe is de samenhang met leefbaarheid en recreatie? En wat dragen de provinciale thema's leisure en economie daaraan bij, zeker in financiële zin?

Door burgers meer bij hun omgeving te betrekken ziet GroenLinks kansen om de **energietransitie te versnellen**. Om de doelstelling van het College te behalen - namelijk 100.000 Brabanders actief mee krijgen en 500.000 Brabanders te laten investeren in woningisolatie volgens principe het Nul op de Meter - stelt GroenLinks voor om burgers actief te betrekken via zogeheten living labs.⁴ Wij zien ook specifieke opgaven, te weten laadinfrastructuur en zorgdragen voor de ontgassing van woonwijken.⁵

Kijkend naar De Tuin der Lusten, lijkt het ons geen luxe om eindelijk duidelijk te maken welke bijdrage Brabant gaat leveren aan de aanpak van het klimaatprobleem en hierop helder en structureel te sturen. Laten wij daarom in 2017 – net zoals een water en klimaatagenda – een klimaatbegroting opstellen voor Brabant! Onlangs gaven 40 prominente bedrijven, waaronder Shell Nederland, steun aan het klimaatinitiatief van Klaver en Samsom. Als Brabant kunnen we niet achter blijven!⁶

Het beleid voor de strategische agenda **Sociale veerkracht** is nog niet vastgesteld. In de voorbereiding daarop heeft GroenLinks met veel netwerkorganisaties contact gehad. GroenLinks is het niet eens om de netwerkorganisaties van het ene op het andere jaar geen structurele steun meer te verlenen. Daar zit de kracht van Brabant! Duidelijk is dat er geld bij moet om netjes met de goedwillende partners een transitie in te zetten. De Doe-budgetten zijn bevroren. Ook bij de Burap kregen wij geen antwoord op de vraag wanneer de evaluatie van de eerste twee tranches komt en het besluit valt om volgende tranche open te zetten. Krijgen wij nu wel een antwoord?

³ (Amendement werken aan circulaire economie.

⁴ (Motie living labs lokale energie initiatieven.

⁵ (Motie gas uit de wijk en de Motie visievorming laadinfrastructuur.

⁶ (Motie klimaatbegroting)

Negen miljoen wordt gevraagd om de verzoeting van het water van het Volkerak-Zoommeer te versnellen. Vanuit maatschappelijke partners in waterzuivering krijgen wij signalen dat zilt water de gevolgen van eutrofiëring, vermesting, beter kan dragen dan zoet water. Daarmee zouden we als Brabant beter kunnen gaan scoren op de Europese regels ten aanzien van meststoffen in oppervlaktewater. Is het wel wijs om deze verzoeting te versnellen? Graag horen we de Gedeputeerde hierover.

In de begroting is voorgesteld om de VTH-taken structureel te gaan dekken om de basis op orde te krijgen. GroenLinks steunt dit, maar heeft graag meer inzicht in waar de middelen voor worden gebruikt. Voor welke 'structurele' taken precies? Geopperd wordt het idee van een Informatiebijeenkomst met Provinciale Staten, maar bij nu, bij deze begroting, hebben we geen onderliggende stukken of beleid waaraan we kunnen afmeten of het geld doelmatig en rechtmatig worden ingezet. Graag ontvangen wij een overzicht van natuurcompensaties en verplichtingen. Handhavers geven bij ons aan dat dit overzicht er niet is. Dan kun je er dus ook niet op controleren. (Graag ontvangen we een toezegging op dit punt)

Belangrijker vinden wij dat het niveau van vooral toezicht en handhaving verbetert. De middelen voor VTH nemen na 2016 beduidend af, ook na de begrote structurele afdekking vanaf 2019. GroenLinks ziet dat de Omgevingsdiensten vanaf 2017 staan voor een grote uitdaging met de Omgevingswet en de nieuwe Natuurbeschermingswet. Bezuiniging op VTH ligt dan ook niet voor de hand wat ons betreft. Wij berekenden dat er gemiddeld vier miljoen euro per jaar op wordt bezuinigd. Hoe verhoudt zich dit tot de grote handavingsopgaven die Brabant kent? Denk hierbij aan dumpingen en lozingen, die vragen om een daadkrachtige aanpak. Kunnen wij - in navolging van de provincie Zeeland - samenwerkingsverbanden op richten tussen handhavende organisaties, zodat handhavers van Omgevingsdiensten, terrein beheerende organisaties, gemeenten en waterschappen gezamenlijke diensten draaien. Veilig, daadkrachtig en verbonden. Bevoegdheden kunnen dan onderling worden geregeld middels convenanten, inclusief de politie die nu nog vaak met handhaven ophoudt waar de gemeentegrens eindigt. Zo maken we Brabant met elkaar veilig, schoon en leefbaar.⁷

GroenLinks is altijd heel kritisch geweest over de TOM. Wij waren tegen de grote investering aan het einde van de vorige bestuursperiode, omdat al van te voren duidelijk was dat het zeer risicovol was. Nu al 2,5 miljoen verlies ingeboekt dat door GS wordt gepresenteerd als een gelijk blijvend verlies omdat de uitgifte termijn wordt verlaagd. Hier kopen wij niets voor. Het gaat om heel veel geld! GroenLinks wil aandringen op een

⁷ (Amendement VTH op peil

onderzoek inzake de TOM. Wij verwachten dat de komende jaren het verlies niet zal worden goedge maakt. Kan GS ons overtuigen dat wij ongelijk hebben?

Van Erfgoedcomplexen vormt Mariadal in Roosendaal een groot risico. Het was het eerste complex dat op de lijst kwam en tegen de eigen afspraken in is de provincie daar voor veel geld alleen ingestapt. Pas nu lijkt de tijd rijp voor het instappen van de markt. Voorzitter GroenLinks wil graag een horen van GS wanneer dit project rendabel wordt gemaakt!

We hebben 47,7 miljoen euro als positief saldo is de schatting over de lopende bestuursperiode. Dat lijkt goed nieuws. Maar vanaf 2020 is er onzekerheid over de inkomsten van de Provincie. Schuiven wij de lasten door naar de toekomst? Is dat deugdelijk financieel beleid?

Nog steeds is onduidelijk wat de uitgaven voor de PAS zullen betekenen. Bij de Burap zou er melding van gemaakt worden. Maar daar is met geen woord over geschreven. Wat betekent dit voor de reserves van de Provincie?

Voorzitter de Provincie Noord-Brabant is een kleine aandeelhouder van Delta NV en zo hebben wij indirect aandelen in kernenergie? Welk risico loopt de provincie als er iets mis gaat met de kerncentrale. Delta NV is 70% aandeelhouder van EPZ

Bij de financiële afwegingsladder missen wij maatschappelijke baten zoals duurzaamheid, Social Return on Investment, of klimaatneutraal. Kunnen deze als criteria worden toegevoegd?

GroenLinks kiest voor groene en duurzame mobiliteit. Wat betreft de opcenten voor de motorrijtuigenbelasting wil GroenLinks een haalbaarheidsonderzoek om te differentiëren tussen vervuilende auto's en schone elektrische auto's.⁸ De uitgaven voor openbaar vervoer dalen in 2017 en de uitgaven voor asfaltmobiliteit stijgen in 2017. Alweer. En dat terwijl de fiets nog niet echt in de versnelling is. Slechts 5 snelfietsroutes zijn er opgenomen voor de komende periode. In de pedalen wat betreft de fiets. Als Jeroen Bosch in deze tijd had geschilderd zou hij ongetwijfeld veel fietsers in zijn groene Tuin hebben afgebeeld.

Met de Tuin der Lusten van Jeroen Bosch in gedachten wil ik afsluiten. GroenLinks wil graag uit het voorgeborchte blijven. Brabant heeft de sociale en ecologische veerkracht om uitdagingen te boven te komen. Maar dan moeten we als Brabantse overheid de donkere kant van het

⁸ (Motie onderzoek haalbaarheid differentiatie Opcenten MRB)

beleid niet ontkennen en mee schilderen aan een duurzaam hemels paneel dat nog eeuwen na ons bewonderd kan worden.